

1. vydání 2023

*Děkujeme
všem,
kteří s námi
spolupracovali
a spolupracují.*

*Poděkování míří
samozřejmě
také k veřejnosti.*

**P r o i n t e r a k t i v n í
z p r a v o d a j
V ě d a o t e v í r á Č e s k o**

---

*o nejdůležitějších a nejzajímavějších událostech
kolem viru SARS-CoV-2 a onemocnění covid-19*

vydala Iniciativa Sníh z.s.

Obsah

<i>Jak vznikla Iniciativa Sníh a jaké bylo její primární poslání?</i>	3
<i>Hlavní cíl Iniciativy Sníh v době covidové</i>	3
<i>Textové, audio a video projekty pro veřejnost</i>	4
<i>Zajímavost o mladém influencerovi</i>	4
O covidu-19:	
<i>Rizika bezpříznakového přenosu SARS-CoV-2</i>	5
<i>PCR testy zdarma pro všechny a nová nebezpečná hra</i>	5
<i>Covid jako zoonóza?</i>	6
<i>Jaký vliv na zdraví u dětí má prodělaná nemoc covid-19 způsobený virem SARS-CoV-2 v těhotenství?</i>	7
<i>Zaměřeno na děti v době epidemie na jaře roku 2021</i>	8
<i>Znamená mutace vždy nárůst úmrtí a přetížený zdravotnický systém?</i>	10
<i>John Snow a dnešní svět</i>	12
První účinná léčba covid-19:	
<i>Monoklonální protilátky</i>	12
<i>Příklad neúčinné léčby: Ivermectin</i>	13
<i>Covidová opatření v době nejhorší a netěžší</i>	14
Názory odborníků:	
<i>(Ne)fungující opatření</i>	16
<i>Čtyřicet dní pro zdraví lidí a ekonomiky</i>	17
<i>MeSES</i>	17
Data:	
<i>Souhrnné analýzy dat demografických vědců přišli s výsledkem 40% nadúmrtí a 150 000 ztracených let života</i>	18
<i>Ztracená léta života</i>	19
<i>Psychické zdraví v rodinách a u zdravotníků</i>	20
<i>Snad téměř všichni se ptali: "A skončí to někdy?"</i>	21
<i>Psychika pracuje, i když se relativně nic neděje</i>	21
<i>Dezinformace na scéně</i>	22
<i>Zůstal nám tu po nemoci covid-19 tzv. long covid?</i>	24
Téma Dlouhý covid	
<i>Konference České lékařské komory</i>	24
<i>Stanovisko Společnosti infekčního lékařství</i>	25
<i>Tiskový brífink</i>	
<i>Science Media Center</i>	25
Další vlny?	
<i>Další vlna a promořování jako novotvar doby covidové</i>	26

Úvodník

Vážený čtenáři, vážená čtenářko,

prvně velice děkuji odborníkům, kteří nám pomohli s tímto webovým zpravodajem svými příspěvky a podněty. Děkuji za jejich účast v Iniciativě Sníh, z.s. a jejich aktivitu v době nového covidu. Děkuji, že smím poznatky od stakeholderů (členů, hostů, příznivců) šířit.

Stejně tak děkuji za zájem vám, co nás čtete a sledujete. Bude mi potěšením, pokud si projdete následující řádky, které Vám věřím pomůžou uchopit rámec Sněhu jako organizace a její přínos pro všechny.

Kvalitní lidský život je to nejdůležitější a nejcennější, co lze mít.

Hlavní cíl Iniciativy Sníh, z.s. je proto **propojovat svět odborníků veřejného zdraví** (s vyšší váhou na dopady pandemie a další zabránit) **s lidmi** nejen v České republice.

Přístup Iniciativy spočívá v kooperaci a integraci komunit, spolupráci s mezinárodními organizacemi a výzkumnými pracovišti, dále v podpoře a šíření práce a výzkumu zdravotnických odborníků a výzkumníků.

Iniciativa Sníh se snaží nejen minimalizovat dopady pandemie, ale obecně omezit dopady na veřejné zdraví společnosti.

Produkty, které Iniciativa přináší, jsou informace, které jsou kontrolovány a konzultovány odborníky a členy Iniciativy na thinktancích. Následně jsou některé informace přebírány médii nebo prezentovány odborníky.

Iniciativa Sníh pomáhá lidem aktivně zlepšit situaci v Česku i v zahraničí prostřednictvím podpory výzkumu, propagace osvěty a spolupráce.

Spolupráce probíhá nebo probíhala různými směry s různými organizacemi, jako je Česká lékařská komora, WHO, CEPI, magistrát hl. m. Prahy, UK, ÚZIS, SZÚ nebo podporou studentů medicínských oborů v jejich osvětové práci, aktuálně například prostřednictvím projektu myokarditida.cz. Iniciativa Sníh tak může přinášet užitek a pomoc lidem v oblasti veřejného zdraví.

Iniciativa se snaží minimalizovat dopady pandemie na společnost a **pomoci zdravotnickým pracovníkům** ke zlepšení jejich pracovní úrovně nejen po stránce psychické, ale je také pro lepší podmínky a vybavení pracovišť. Díky zlepšení podmínek k práci a díky zdravotníkům lze teprve poté poskytnout kvalitní a hlavně dostupnou pomoc lidem v nouzi.

Iniciativa Sníh podporuje a poskytuje pomoc tam, kde je to nejvíce potřeba. Pokud budete něco mít Vy ke Sněhu, dejte nám vědět.

Veškeré **finanční prostředky** jsou využívány na podporu projektů a aktivít pro přirozené vzdělávání co nejšířší společnosti s podporou vědců, lékařů či profesorů a odborných organizací. Za pomoc děkuji nadaci Via.

S přáním pěkného čtení
Jana Kulhánková, koordinátorka a spoluzakladatelka

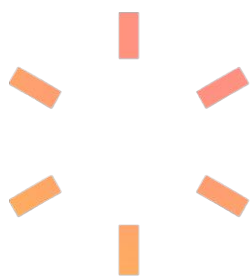
PS: Vytvořte si osobní zpravodajskou relaci na míru.

Slova kurzívou mají link na externí stránky. Můžete si vybírat, které události Vás zajímají a chcete k nim dovědět více informací.

V patičce najdete například přímý odkaz na naše stránky.

Jak vznikla Iniciativa Sníh a jaké bylo její primární poslání?

logo Inicativy Sníh

Iniciativa Sníh se formovala postupně a do velké míry spontánně. Své kořeny má v neformální diskusní platformě *Covid19philosophy*, založené *Danielem Novotným D. Ph.D.* na přelomu února a března 2020. Vlastním odborným myšlenkovým základem pro vznik Inicativy pak bylo *memorandum Johna Snowa*, vydané v druhé

polovině roku 2020 jedním z nejstarších odborných lékařských časopisů na světě *The Lancet*. *Daniel Novotný D. Ph.D.*, *PhDr. David Černý, Ph.D.* a *PhDr. Petr Jedlička* toto memorandum přeložili, vydali a získali také výslovnou podporu od řady českých a slovenských vědců, profesorů a lékařů odborně spojené s veřejným zdravím. Formálně pak *Daniel Novotný* spolu s imunologem z prestižní americké univerzity *Prof. RNDr. Zdeňkem Helem, Ph.D.* a koordinátorkou *Janou Kulhánkovou* založili spolu s dalšími Iniciativa Sníh, kterou představili veřejnosti dne 15. prosince 2020. Tento den Iniciativa Sníh zahájila svou

systematickou osvětovou činnost, spustila *webové stránky* a proběhl i první video stream na němž byla přítomna řada zástupců českého tisku. Následná *1. tisková zpráva* ze dne 23. prosince 2020 měla široký mediální ohlas.

Současně vznikla *stránka i skupina* na Facebooku, kterou koordinuje publicista vědeckých článků *Pavel Vachtl*.

Vše vzniklo a probíhalo na dobrovolné bázi. Díky nadaci Via a jejich stránek *Darujme.cz* mohlo být pro nově vzniklou iniciativu umožněno veřejnosti přispět na činnost Inicativy Sníh, dnes zapsaný spolek.

Hlavní poslání a cíl Inicativy Sníh v době covidové

Iniciativa má za cíl pracovat jako nezávislý think-tank poskytující občanům, médiím i institucím srozumitelné a vědecky podložené informace a současně vyvracela omyly a dezinformace, které se od vzniku pandemie šíří. Iniciativa se zaměřuje na komunikaci expertních názorů svých členů s cílem přispět k orientaci v mnohdy protichůdných názorech. Současně chce předkládat konkrétní návrhy opatření inspirované úspěšnými zeměmi, jejichž příklady dokazují, že účinná a včasná strategie potlačení nákazy nejen že chrání životy a zdraví občanů, ale vede také k menšímu poškození ekonomiky.

K poslání Inicativy Sníh se vyjádřil i *prof. RNDr. Zdeněk Hel, Ph.D.*, spoluzakladatel Inicativy Sníh (*pod odkazem najdete pořad Studio ČT24 České televize, odkazované místo najdete v 10. minutě*).

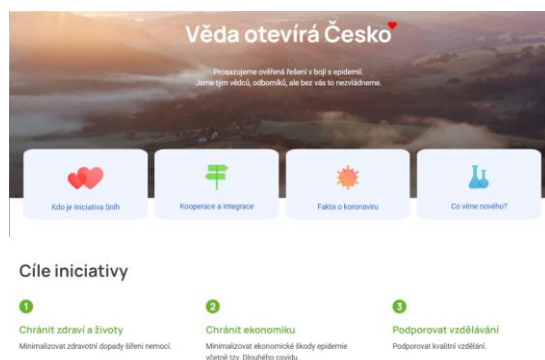
S autorem Lukášem Markem, redaktorem seznamzpravy.cz, v rozhovoru *Vláda si vybrala skupinu odborníků a podle ní*

rozhoduje, (ale nemusí, dodává redakce), na který jsme 4. února 2021 upozornili, se zmiňuje vědkyně *Anna Helová, DrPH, MA, MBA* o dalším budoucím vývoji interdisciplinárního týmu: „Iniciativa Sníh je unikátní v tom, že poprvé vytvořila ve snaze o boj s epidemií právě interdisciplinaritu.

Různí vědci z různých oborů se začali dívat na tu samou věc ze svého úhlu pohledu podle vlastní disciplíny tak, aby to fungovalo a dávalo smysl. To tady dosud nebylo. Ale česká vláda ani zdravotnický systém nejsou zvyklé, že jim do práce mluví lidé jako my. Často ani nevědí, že obory jako sociální epidemiologie a podobně existují.“

Textové, audio a video projekty pro veřejnost

Webové stránky

Videa na YouTube

Podcasty Pandemie očima vědy v Apple

Videa na Facebooku

Zajímavost o mladém influencerovi

Že podávání informací si za své nevzala jen Iniciativa Sníh,

dokládá článek *Na slovíčko s Tomášem a Václavem Hořejším*. Upozorňujeme na rozhovor pro talent, který je za ním. Moderátora nejmladší generace, který se ptá a nemálo o problematice ví. Profesor Václav Hořejší byl hostem youtubera Tomáše Hrnčíře. Hovoří s ním v pořadu *Na slovíčko s Tomášem o covidu-19 a imunitním systému* na Youtube. A myslím si, že než o tomto skvělém pořadu psát, je lepší se na něj podívat.

Rizika bezpříznakového přenosu SARS-CoV-2

Internetovým i mediálním prostorem se šířilo nepravdivé tvrzení, že přenos covidu-19 bez příznaků se takřka neděje. Taková tvrzení jsou nebezpečná i dnes, neboť dávají falešný pocit jistoty, a tím napomáhají šíření viru ve společnosti. Ve výsledku prodlužují kritický stav, ve kterém se Česko dlouhodobě nachází. Co se tedy o přenosu bez příznaků ví a kde vznikl mýtus, že

neexistuje?

Zdůrazňujeme, že cílem *textu* v článku „*Bezpříznakový rozséváč*“ *nemoci covid-19: chiméra, nebo skutečnost?* je pouze osvětlit důležité téma, nikoliv přilévat oleje do ohně nekonstruktivních osobních sporů. Ostatní části dopisu obsahují některá doporučení, která mají z vědeckého hlediska podporu, jako například důležitost

prioritního očkování seniorů a rizikové populace, 3R (ruce, roušky/respirátory, rozestupy), nošení respirátorů na návštěvě seniorů nebo pohyb a pobyt v přírodě. Jiná tvrzení jsou diskutabilní (důvod nárůstu mladších ročníků mezi nakaženými po Novém roce 2021), ale tvrzení o přenosu nemoci covid-19 pouze za přítomnosti příznaků je třeba uvést na pravou míru.

PCR testy zdarma pro všechny a nová nebezpečná hra

V návaznosti na epidemickou situaci v České republice vydává Iniciativa Sníh článek *Proč potřebujeme mnohem více testovat na covid-19?*, zpracovaný doktorem *Jakubem Tomkem*, kde vysvětluje, proč chce Iniciativa Sníh dostupné PCR testy zdarma pro všechny. Odpovědí může být například: Protože je to skoro jediná možnost, jak zachytit šířitele bez symptomů. Nebo protože očkování nás jako samostatné opatření nespasí a bude třeba využít komplexnější sadu opatření.

chování životní úrovně, na kterou jsou zvyklí, se snažili nemoudře zvolenou svépo-

hra, aby nemuseli opět do karantény, ale mohli z finančních důvodů (či z důvodů přežití) pracovat bez ohledu na dopady, které situaci nepomohly, ale falšováním s velkou pravděpodobností naopak zdravotní dopady na občany České republiky zesilovaly. Dle malého výzkumu z ankety iDnes v článku *Pět minut s fotoeditorem a můžete vycestovat* je vidět, že cca 20 % lidí se k tomuto rozhodlo a test zfalšovalo.

Reakce části obyvatel na zmatenou situaci nás v Česku samozřejmě nenechává čekat

Zoufalí lidé, snažící o za-

mocí řešit zmatená opatření a omezení falšováním testů, o kterém je psáno v textu článku s názvem *Padělané negativní testy jako nebezpečná*

Falšování jako takové trestné nebylo, pokud však falsum předložili lidé při cestování do zahraničí, postih již hrozil.

Covid jako zoonóza?

MVDr. Aneta Pierzynová s atestací v epizootologii a hygieně z 1. lékařské fakulty UK pro Iniciativu Sníh napsala 13. března 2021 článek *Zvířata a nákaza koronavirem*.

V něm například stojí, že koronavirus je nadále zařazen mezi nezoontické infekce, ačkoliv na zoonotickou silně aspiruje, protože má zoonotický potenciál. Musíme být i nadále obezřetní, protože jsme měli, jak se říká, namále. V České republice byl zachycen případ přenosu infekce z člověka na zvíře v Zoologické zahradě hl. m. Prahy. Z testů vyplynulo, že netopýři, norci, fretky, kočky, křečci, králíci a primáti vy-

kazují určitou citlivost ke koronaviru a mohou sloužit jako modely. Ke dni 1. března 2021 bylo do systému OIE nahlášeno z domácích mazlíčků celkem 21 pozitivních koček, 10 psů a jedna fretka. Fretka byla hospitalizována pro gastrointestinální problémy. Obecná doporučení dodržovat při kontaktu se zvířaty dostatečná hygienická opatření patří mezi běžná pravidla a stačí v nich pokračovat. Díky zvýšené opatrnosti lze i nadále udržet minimum případů infikovaných zvířat. Každý stát má povinnost hlásit pozitivní zvířata Světové organizaci pro zdraví zvířat (OIE).

Potvrzení zoonotického potenciálu u covid-19

O rok později vyšel článek o zoonotickým potenciálu i u mutace omicron na příkladu u křečků. Na začátku roku 2022 lze již bezesporu prohlásit, že zoonotický potenciál má také varianta omikron, která pravděpodobně vznikla přeskočením z hlodavců zpět na lidi. Tím zoonotickým potenciálem mám samozřejmě na mysli, že se, zjednodušeně řečeno, může přenášet ze zvířat na lidi, ale také to, že ve zvířatech může nebezpečně zmutovat, že může vzniknout mutace snadno přenosná ze zvířat na lidi, kteří následně onemocní.

Jaký vliv na zdraví u dětí má prodělaná nemoc covid-19 způsobený virem SARS-CoV-2 v těhotenství?

Článek *Vrozená postižení a covid-19* prostřednictvím MUDr. Kamily Procházkové, Ph.D. pracující v *Ústavu biologie a lékařské genetiky UK 2. LF a FN* v Motole uvádí: „Míra ohrožení lidí s vrozeným postižením nemocí covid-19 se odvíjí podle druhu postižení. Lze však říci, že vrozená postižení typicky významně zhoršují průběh covidu-19 a zvyšují šanci, že daný člověk covid-19 dostane. Proto je potřeba lidem s vrozenými postiženími věnovat při epidemii zvýšenou pozornost. Rizika pro lidi s vrozenými postiženími vyplývají totiž jak z jejich základního onemocnění, tak ze specifík spjatých s jejich způsobem života. Skupina postižení způsobených vrozenými vadami je velmi hetero-

genní, zahrnuje jak genetická onemocnění, tak poruchy vzniklé v době vývoje či v období okolo porodu.“ Některá z těch nejčastějších probírá článek podrobněji. Podle Landes byla v roce 2020 ve státě New York úmrtnost lidí s vrozeným postižením (IDD) v ústavech 7,8× vyšší než úmrtnost obecné populace v daném státu. Vrozená postižení se zvýšeným rizikem vážného průběhu a úmrtí na covid-19 na základě samotné nemoci jsou *Downův syndrom* (DS - trizomie chromozomu 21), *cystická fibróza* (CF - mutace genu CFTR), *neuromuskulární onemocnění* a deficit alfa1-antitrypsinu. Vrozená postižení (DMO) doprovázená symptomy, které jsou rizikové z hlediska covidu-19, jsou napří-

klad vrozené srdeční vady, poruchy imunity, mentální postižení nebo raný nástup degenerativních změn orgánů. Ačkoli jsou jednotlivá konkrétní vrozená onemocnění vedoucí k postižení vzácná, celkové množství lidí s různými vzácnými chorobami představuje nezanedbatelnou skupinu, která je v soudobé pandemii velice zranitelná, a přesto často na okraji zájmu.

O vlivu onemocnění informujeme na *Facebookovém portále* či na *stránkách*, neboť poznání následků se stále ověřuje a zkoumá a dle zjištění se poté publikují studie a informace z výzkumu.

Zaměřeno na děti v době epidemie na jaře roku 2021

Stres z pandemie u dětí

Jak budovat resilienci (odolnost) a jak posílit duševní zdraví rodin, doporučuje v článku *Pro většinu rodičů je pandemie covid-19 stresující zátěž* PhDr. Pavla Doležalová, Ph.D. a upozorňuje na negativní dopady dlouhodobého vystavení rodiny stresu v důsledku pandemie a přetrvávajících nedostatečně fungujících opatření.

Škola za epidemie

Na školy se v článku *Škola v epidemii – epidemie ve škole* zaměřila Ema Euler, tč. ve skupině zaměřené na školství. Dočteme se například, že jsme svědky situace, kterou Ema Euler pracovně nazvala „krize rodičů“. „Čas může ukázat, jak důležitým bodem v současné epidemii byla rodičovská otázka, chybně interpretovaná jako vzdělávací prob-

lém. Potřeby a práva rodičů si zaslouhují mnohem větší pozornost, než jakou jim běžně věnujeme... Vzdělávání je možné s určitými výjimkami, které lze pojmenovat, poskytovat i v době epidemie a v dobré kvalitě.“

Dne 7. března 2021 vyšel článek o *zvyšování počtu nakažených dětí*. Alarmující bylo, že za tři únorové týdny vzrostl počet hospitalizovaných do devatenácti let o 84 procent, jak v článku uvádí prezident Pedagogické komory Mgr. Radek Sárközi. Průběh onemocnění covid-19 je v poslední době také v nejmladší skupině pacientů vážnější.

V článku ze serveru *Novinky.cz* šéf Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) prof. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D. v polovině února připustil, že časté jsou i situace, kdy se děti nakazí

doma od rodičů, kteří nemoc chytli na pracovišti. Oproti jarní vlně se ale změnil i přístup rodičů. Zatímco na jaře se obávali pustit děti z domu, při druhé vlně někteří posílali děti do školky i s příznaky. Vyplynulo to z průzkumu Institutu pro sociální a ekonomické analýzy (ISEA).

Prezenční výuka

Dne 6. května 2021 byl publikován *text vyjadřující se k prezenčnímu vzdělávání* od doktorky Markéty Tomkové. Podle tehdy nejnovější studie z časopisu *Science* se jako klíčový krok k bezpečnému otevření škol ukazovala protiepidemická opatření ve školách. Autoři studie analyzovali odpovědi více než 2 milionů respondentů dotazníkové studie v USA. Členové domácností dětí s prezenční výukou měli zvýšený výskyt pozitivního testu na covid-19, příznaků covid-19 a ztráty chuti či čichu. Tento efekt byl výraznější u rodin se staršími dětmi než u rodin s dětmi mladšími. Čím více opatření škola zavedla, tím bylo riziko nákazy

na toto téma. A jejich výsledky nejsou nijak optimistické.

Z informací pro poskytovatele dětské zdravotní péče ze CDC má většina dětí pozitivně testovaných na covid-19 v akutní fázi infekce pouze mírné či vůbec žádné příznaky. Riziko infekce COVID-19, hospitalizace a úmrtí podle věkové skupiny je u

v domácnostech nižší. V průměru každé opatření snížilo riziko nákazy o 7–9 %.

Zároveň je podstatné, aby otevření škol nebylo doprovázeno předčasným rozvolněním v jiných oblastech.

Je však na místě situaci průběžně sledovat (např. v ČR se v mnoha okresech po otevření školek a základních škol v dubnu hodnota reprodukčního čísla R u dětí do 10 let dostala nad průměr R pro všechny věkové kategorie) a vyhodnocovat.

Rizika a následky nemoci covid-19 u dětí

Článek od doktorky Kamily Procházkové z 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Mgr. Veroniky Guziurové *Děti a covid-19, rizika a následky ze*

dne 27. února 2021 sděluje, že ohrožení dětí covidem je obecně velmi bagatelizováno, protože všeobecné povědomí ustrnulo v jarních sděleních o tom, že těžký průběh nemoci u dětí je raritní. Ačkoli se od té doby objevuje stále více informací, že děti jsou onemocněním covid-19 zdravotně ohroženy, byť jiným způsobem, tyto informace pronikají do obecného povědomí obtížně. Nově se také objevují zprávy, že nejen těžký, ale i lehký průběh samotného covidu-19 u dětí může vést k rozvoji dlouhodobých následků.

Jaké riziko představuje prodělání onemocnění covid-19 pro děti do budoucna?

Odpověď na tuto otázku byla zpočátku zcela neznámá, postupně však přibývá studií

dětí mnohonásobně nižší než u dospělé populace a, byť covid u některých dětí způsobuje mnohoorgánové selhání, tento syndrom je poměrně vzácný.

Mohlo by se tedy zdát, že covid-19 pro většinu dětí není nebezpečný. Přibývá však studií, které ukazují, že covid-19 může mít i u mnoha dětí následky trvající minimálně několik měsíců. Zatímco o „long covidu“ u dospělých existuje mnoho studií (více zde), u dětí je jich zatím mnohem méně. Podle jejich předběžných výsledků se ale long covid dětem nevyhýbá. Jak například může průběh vypadat a jak je častý? Dočtete se v článku *Týká se long covid i dětí?* od MUDr. Kamily Procházkové a Mgr. Markéty Tomkové, DPhil, ve spolupráci s Filipem Rojíkem.

Znamená mutace vždy nárůst úmrtí a přetížený zdravotnický systém?

Pan-evropská iniciativa vědců proti covidu-19 reagovala na obavy kolem mutací a nárůstu případů navzdory očkování a odpovídá, jak virus v populaci minimalizovat. Došla ke konsensu, jehož výsledkem byl první *Akční plán celoevropské obrany proti novým variantám SARS-CoV-2*.

Aktualizace, tedy druhý akční plán, vyšla 7. února 2021.

Situace v nemocnicích je vážnější, než jak ukazují statistiky pacientů hospitalizovaných s covidem-19, řekl doktor Milan Kubek. Dále se vyjádřil konkrétněji: „V nemocnicích leží kvůli covidu-19 mnohem více pacientů, než kolik uvádí oficiální statistiky. Po určité době totiž pacienti hospitalizovaní pro covid-19 jsou jako neinfekční ze statistiky vyřazováni bez ohledu na skutečnost, že jejich zdravotní stav způsobený nemocí covid-19 na-

dále vyžaduje hospitalizaci, a to často s různým stupněm podpory vitálních funkcí.

Mají-li občané chápat důležitost protiepidemických opatření (pozn red.: OTTO), pak musí dostávat pravdivé informace. Zlehčování

vážnosti epidemie a lakování současné situace na růžovo nám nepomůže.“ Jak vypadala situace 7. února 2021, jaké bylo vysvětlení situace a co Milan Kubek navrhoval, najdete právě ve zmíněném článku.

Z důvodu vysoké zátěže

nemocnic pacienty s covidem-19 vydala Iniciativa Sníh prohlášení Milana Kubka se vzkazem *Důvěřujte zdravotníkům!* V prohlášení mimo nastínění emocionální a fyzické zátěže vyzývá, aby se lidé chovali zodpovědněji než dosud.

Částečná imunita díky mutacím

Citace z článku *Prodělání nemoci covid-19 poskytuje pouze částečnou imunitu* z 25. dubna 2021: „Existuje silné podezření, že některé nové varianty viru dokážou dříve nabytou imunitu částečně obejít. Je tak důležité monitorovat míru zastoupení nebezpečných variant v České republice a v případě jejich nárůstu nespolehat příliš na imunitu získanou proděláním nemoci. Zároveň je třeba nadále maximálně omezovat šíření viru v populaci, a tím zá-

sadně snižovat riziko vzniku nových, ještě odolnějších variant.“ od Mgr. Alexandra Kazdy, PhD. (ed. J.T., E.B.) ukazuje, jak mutace ztěžují život všem neustále. A pravděpodobně budou i v budoucnu. V jak dalekém budoucnu však nevíme.

Přečíst si komentáře k mutacím do května 2021 můžete v článku *Jak (ne)zvládnáme mutace v Česku v roce 2021, v celém znění ho najdete na stránkách Seznam Zprávy.*

Delta

Článek *Mutace Delta: účinnost vakcín, hospitalizace, přenos viru SARS-CoV-2 a očkování 3. dávkou* shrnuje, co je Delta zač a jak na ni.

V článku jsou zveřejněna stanoviska různých skupin k 3. dávce, když nám mutace Delta změnila účinnost vakcín. I přes tyto nepříznivé zprávy studie dokazují stále vysoký ochranný potenciál vakcinace i proti této variantě, zvláště pro hospitalizace a úmrtí. Zpracovala *Jana Kulhánková*, správce redakce a koordinátorka Iniciativy Sníh, ve spolupráci s *Mgr. Lukášem Duškem*, *Rolandem Ariasem* a dalšími odbornými členy a spolupracovníky Iniciativy Sníh.

Omicron

O omikronu se dočtete v textu od *Blanky Krčmář-*

ové (ed. S.Š.) Omicron a vlnové zpoždění. V článku najdete i 3D-grafiky (*Visualita*.)

Omikron byl hodně přenosný, ale také velmi slabý. Vysněná tečka za pandemií je v tuto dobu nejistá. Nákaza omikronem imunitu nedodá. Jakkoli se tu zhusta mluví o „mírnosti“ nové varianty, hospitalizace dále narůstají – i podle Státního zdravotního ústavu „výrazně“, uvádí článek *Z pandemie se dostaneme. Jen to znamená něco úplně jiného, než si chceme myslet.* „Dobrá zpráva tu ovšem je. K asi nejprestižnějším oceněním patří ve vědě Nobelova cena. Kongresmanka za Texas *Lizzie Fletcher* letos nomi-

novala na tuto cenu *Dr. Petera Hoteze* a jeho kolegyni *Marii Elenu Bottazzi*, kteří se zasloužili zejména o rozšíření nízkonákladové vakcíny bez patentového omezení.

Nedivím se, hádám, že zachrání spoustu životů...“ napsala doktorka *Pavla Doležalová* k článku *2 Houston doctors nominated for Nobel Peace Prize for low-cost COVID vaccine.*

Další informace a odpovědi na nejčastější otázky kolem variant viru vydal a průběžně aktualizuje i *SZÚ na svých stránkách.*

John Snow a dnešní svět

*V článku **Co by John Snow řekl o dnešní epidemiologii?** z **Theguardian.com** mimo jiné autor píše:*

15. března 2013 uplynulo dvousté výročí narození *Johna Snowa*, lékaře, který zjistil, jak se cholera přenáší.

Často je nazýván otcem epidemiologie, ale poznal by tento obor i dnes?

John Snow pomohl uchopit statistiky ve vědě

Snow použil statistiky, aby poskytl důkaz pro své tuše-

ní o choleře, když přímý důkaz mikrobů ve vodě nebyl nalezen a desetiletí předtím jsme pochopili, jak se přenášejí nemoci přenášené vodou. Stále platí, že epidemiologie může ukázat vzorce naznačující příčinu a následek, než pochopíme mechanismy, které jsou základem asociací. Když lékař financovaný MRC Richard Doll v 50. letech objevil silnou souvislost mezi kouřením tabáku a rakovinou plic, bylo to zcela neočekávané; předpokládal, že rakovina plic přibývá kvůli znečištění ovzduší způsobenému výpary z aut.

První účinná léčba onemocnění covid-19 Monoklonální protilátky

Rok 2020 přinesl řadu pokusů o nalezení léku proti onemocnění covid-19, ale následné klinické studie většinou ukázaly, že příslušné látky nejsou příliš účinné, či mohou dokonce škodit. Výjimku v účinné léčbě covidu-19 tvoří tzv. monoklonální protilátky, které se naopak u rizikových pacientů ukazují jako vysoce účinné a mohou zabránit až 70-80 % hospitalizací. Při podávání monoklonálních protilátek pacientům je především důležité, aby byly podány včas. Náš text vedle

přehledu klinických studií o účinnosti této léčby popisuje, kteří pacienti mají vysoké riziko těžkého průběhu, a kdo by tedy měl kontaktovat praktic-

kého lékaře ohledně možné léčby monoklonálními protilátkami v případě nákazy.

Autorem je Mgr. Lukáš Dušek.

Ivermectin a nebezpečí medializace neschválených léků

Na řadu dále přišlo diskutované téma *Ivermectin*. Do 20. února 2021 byly publikované výsledky, které byly málo průkazné pro malý rozsah nebo málo robustní design studií. MUDr. Jaromír Šrámek k tomu sepsal několik slov vyzývajících k opatrnosti publikovaný pod názvem *Ivermectin užívaný bez předpisu může vést k neurotoxicitě*. Podrobněji se Jaromír Šrámek s Anetou Pierzynovou zabývá tímto lékem v článku, který vyšel na stránkách Zdravotnického deníku s redaktorkou Ludmilou Hamplovou. *Ivermectin jako soumrak rozumu v době pandemie I.* a *Ivermectin jako soumrak rozumu*

v době pandemie II., kde se vyjádřil také, Michal Sojka, Vladimír Šrámek, Kateřina Návoiová Horáčková a další.

O možné nebezpečnosti Ivermektinu se vyjádřil Jaromír

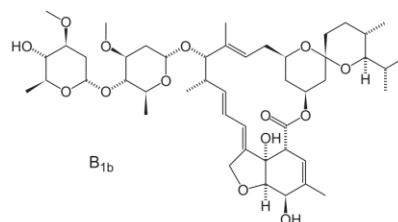
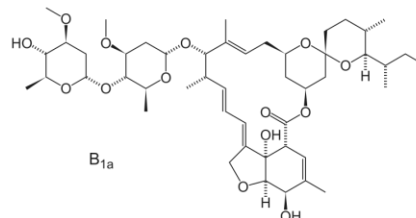
Šrámek také v České televizi, na jejichž stránkách vyšel článek *Medializace neschválených léků na covid může být nebezpečná*. Pro doktory i pacienty.

Ivermectin je proti covidu stejně účinný jako placebo

K Ivermektinu se vyjádřil také Boris Cvek, Ph.D. v článku *Jaká jsou publikovaná klinická data k údajné účinnosti ivermektinu proti covidu* v Britských listech. Editovanou verzi článku lze najít zde: *Doporučujeme: Boris Cvek - Ivermectin - publikovaná data o účinku léku proti covid-19.*

Dne 16. března 2021 vyšel článek *Ivermectin a léčba covidu-19*. Z informací je zřejmé, že dvě tehdy nedávné randomizované zaslepené studie na stovkách pacientů neukazují pozitivní účinek léku Ivermectin v léčbě covidu-19.

Pochyby o účinnosti byly potvrzeny studií „*Ivermectin k prevenci hospitalizací u pacientů s covidem-19 od IVERCOR-COVID19 randomizovaná, dvojitě zaslepená, placebem kontrolova-*

ná studie“ z 2. července 2021 nebo „*Účinnost léčby Ivermectinem na progresi onemocnění u dospělých s mírným až středně závažným onemocněním covid-19 a komorbiditami, randomizovaná klinická studie I-TECH“* z 18. února 2022, či „*Účinek Ivermektinu vs. placebo na dobu do trojalého zotavení u ambulantních pacientů s mírným až středně závažným onemocněním covid-19, randomizovaná klinická studie“* z 21. října 2022, jejíž výsledky interpretovala například Česká televize v článku *Ivermectin je proti covidu stejně účinný jako placebo*.

Covidová opatření v době nejhorší a nejtěžší

Podle souhrnu dat o vykázaných případech nově nakažených a úmrtí v období 1. března 2020 – 28. února 2021 vydaného 1. března 2021 je vidět, jak covid zasáhl naši populaci. V grafice se odrážejí protiepidemická opatření a jejich rozvolňování.

Odborníci se k situaci vyjádřili i pro irozhlas v debatě s názvem *Další fatální chyba, pomůže jen tvrdý lockdown. Experti kritizují opatření, navrhuji zavřít podniky*, obsah rozhovoru lze shrnout do slov RNDr. Lenky Příbylové, Ph.D., matematicky z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity: „Rozvolnění, které by nebylo doprovázeno mnoha dalšími procesy, je za tři týdny podle mého nereálné.“ Článek obsahuje i vyjádření o omezení kontaktu na pracovištích.

Příčiny situace a odpovědnost za situaci shrnul pro Iniciativu Sníh prof. RNDr. Pavel Danihelka, CSc., jehož článek *Je virus SARS-CoV-2 a nemoc covid-19 naprosto nepředvídatelná*

přírodní katastrofa, za kterou nikdo nenese žádnou vinu? vyšel 2. března 2022.

Jak to vidí z pohledu kritického myšlení, popsal i Mgr. Tomáš Kulhánek stejného dne v článku *Když státníkům chybí vize, hrají občané ruskou ruletu*. Podle něj vakcinace neprobíhá tak, jak by probíhat měla a mohla, vedou se neustálé pře a hádky o opatření, která mnohdy působí zmateně a často se stávají kontraproduktivními.

Situaci zhodnotil i PhDr. Michal Janata v článku *Metodická netečnost ke smutné realitě s úvodními slovy „Idea promoření jako epidemiologického řešení je mylná vzhledem k premisám, z nichž vychází, a nebezpečná ve vztahu k lidem, na něž je aplikována.“*

Chybovat je lidské

Pokud se ale jedná o zdraví občanů a lidský život, může

mít každá chyba fatální dopady. Tak se k situaci opakovaně vyjádřila profesorka Dagmar Džúrová, ve svém článku *Zdravotní katastrofa České republiky je neomluvitelná*. Předcházel jí rok chyb dne 4. března 2021 pro Deník Referendum.

Na základě příliš se neutišující situace odborníci v čele s doktorem a prezidentem České lékařské komory Milanem Kubkem představili 2. března 2021 systém OTTO (*Omezení, Testování, Trasování, Očkování*), který měl stabilizovat ČR v boji s covidem-19. Následně bylo vydáno 40 praktických rad imunologa Zdeňka Hela aneb *jak se vyhnout virům*. V tuto chvíli už je založena také Mezioborová skupina pro epidemické situace (MeSES).

K důležitosti trasování kvůli mutacím se vyjádřila také RNDr. Helena Jiřincová, o které Zdeněk Hel napsal na Twitter 13. září 2022: „Dr. Helena Jiřincová je jednou z

nedocenených hrdinek koronavirové epidemie. Naše země má jen málo takových odborníků. Měli bychom si jich vážít, vytvářet optimální podmínky pro jejich práci, nikoli je odvolávat z funkcí.“

Doktorka Jiřincová v pořadu ČRo Dvojka *Mutování virů* odpovídá na širokou škálu otázek počínaje typy viru a jejich nebezpečností, dotýká se také témat, jako je vakcinace a odolnost variant v případě očkování, odpovídá na celou řadu dotazů, které během vysílání zasílali posluchači. *Rozhovor o 33 minutách najdete na stránkách Iniciativy Sníh.*

Dne 10. března 2022 se uskutečnila *Tisková konference Iniciativy Sníh*, kde se odkazuje na zprávu o celoevropském akčním plánu obrany proti novým variantám SARS-CoV-2 přeloženou z prestižního vědeckého časopisu *The Lancet* i na výzvu *Čtyřicet dní pro zdraví lidí i ekonomiky.*

„Chceme-li jako země obstát v perspektivě dějin a ve společenství národů, je třeba všechny faktory, které vytvořily z České republiky odstrašující laboratoř v srdci Evropy, přiznat a hlavně urychleně odstranit. Budoucnost bude taková, jakou si ji teď uděláme,“ uvedli *Daniel Novotný D., Ph.D.,* filozof působící na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, a prof. Dagmar Džúrová. Na tiskové konferenci dále promluvili parazitolog *prof. RNDr. Jaroslav Flegr, CSc.* z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, viroložka *RNDr. Ruth Tachezy, Ph.D.,* vedoucí laboratoře v Ústavu hematologie a krevní transfuze, psycholožka

Mgr. Zuzana Masopustová, Ph.D. z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a environmentální fyzioložka *prof. MUDr. Julie Dobrovolná Ph.D.* z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. K problematice právních aspektů povolání studentů k pracovní povinnosti se vyjádřil *doc. JUDr. Filip Křepelka, Ph.D.* z Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

A protože toho má v březnu 2021 většina lidí plné zuby, ptají se: „*Kdy se vrátíme do normálu?*“ Na otázku odpovídá viroložka *Ruth Tachezy* a *Prof. RNDr. Libor Grubhoffer, CSc.* v týdeníku *Respekt.*

Přinesli jsme také informaci o *podceňované zbrani proti covidu-19: Větrání.*

Názory odborníků: (Ne)fungující opatření

Jak opatření viděli někteří odborníci

Ing. René Levínský, Ph.D.

„K lidem v karanténě je třeba se chovat podobně jako např. k dárčům krve – i oni omezují vlastní potřeby ve prospěch společnosti,“ řekl Právu šéf BISOP Ing. René Levínský, Ph.D., jehož názor přebral server Novinky.cz, kde se vyjádřil k eliminační strategii epidemie. Zmínka o článku vyšla na webu Iniciativy Sníh dne 3. prosince 2020.

prof. RNDr. Jan Konvalinka, CSc.

Prof. RNDr. Jan Konvalinka, CSc. se dne 3. prosince 2020 k situaci nefungujících opatření vyjádřil jako v nadpisu článku: *Je zjevné, že opatření pomalu přestávají fungovat, i když není zjevné proč, uvažuje Konvalinka a nebylo to jediné vyjádření. Ve stejnojmenném článku na našem webu je zmíněn i*

předcházející článek *Pravidla jsou dnes tak zmatená, že se nedodržování nedivím.* Budeme to muset znovu zavřít, ve kterém je již zřejmé, že se situace nefungujících opatření vyjasnila.

prof. RNDr. Dagmar Dzúrová, CSc.

„Africké nebo asijské země využily při boji s pandemií své zkušenosti, my jsme na ni nebyli vůbec připraveni,“ řekla v rozhovoru pro Seznam Zprávy Prof. RNDr. Dagmar Dzúrová, CSc., odbornice na demografii z Přírodovědecké fakulty UK.

MUDr. Milan Kubek

V době jedné z nejhorších vln šíření SARS-CoV-2 byl zaslán MUDr. Milanem Kubkem, prezidentem České lékařské komory, Otevřený dopis předsedovi vlády, předsedovi ústředního krizového štábu a ministrovi zdravotnictví s prosbou o pomoc se

současnou epidemií zavedením fungujících opatření pro snížení přetížení zdravotnického systému, jenž byl v prosinci 2020 přehlacen.

prof. RNDr. Jaroslav Flegr, CSc.

V reakci na pandemickou situaci vytvořil prof. RNDr. Jaroslav Flegr, CSc. *Micíkovo dvanáctero pro každý den.* Jsou to pravidla pro ochranu proti viru SARS-CoV-2 a nemoci covid-19 v situaci, kdy ještě nejsou k dispozici vakcíny.

Micíkovo dvanáctero

- e-rouška,
- distanc,
- dezinfekce,
- respirátor,
- home office,
- nákupy on-line,
- omezení shromažďování
- čerstvý vzduch,
- fyzická kondice,
- psychické zdraví,
- osobní péče a zábava.

Micíkovo postcovidové dvanáctero

Čtyřicet dní pro zdraví lidí a ekonomiky

V USA počet obětí covidu-19 překročil 500 000, což pro vědce v Česku znamenalo poplach, protože bylo pravděpodobné, že co se dělo v USA, se bude po čase dít i v Česku, jak ze zkušeností vyplynulo.

Jelikož počet nakažených byl i v únoru 2021 stále vysoký, vědci chtěli zatáhnout za záchrannou brzdu. Jak?

41 vědeckých osobností, mezi nimiž byli lékaři, virologové, epidemiologové, imunologové, ale i matematici, filozofové, vědci, analytici, ekonomové či právníci, podepsali výzvu 40dniprozdravi.cz. *Výzva českých elit státu a vlády: Za 40 dní uzdravit lidi i ekonomiku* kritizuje chaos a bezhlavost současného postupu a navrhuje uve-

řejněný i na webu Sněhu plán *čtyřiceti dní pro zdraví lidí a ekonomiky*, během nichž by se i za cenu tvrdých opatření podařilo zemi vrátit k lepším poměrům. Jednalo se o výzvu k řešení hrozivě sílící epidemie covidu-19 v Česku.

O výzvě, jak se do 40 dnů dostat z aktuální situace bylo psáno také na serveru Forum24. Výzva je skutečně hlasem elit a odborníků, kteří mají k věci co říci. Informace o výzvě ze dne 24. února 2021 na Novinkách tedy zní: *„Pojďme si stanovit cíl: za 40 dní méně než 1000 nově nakažených denně“*.

3. *tisková zpráva: Iniciativa Sněh pokračuje v boji s koronavirem* na sebe nenechala čekat a s výzvou 40 dní se k situaci vyjád-

řila v tiskové zprávě i Iniciativa Sněh 24. února 2021.

Dne 27. února 2021 vyšla k výzvě „Čtyřicet dní“ ještě jedna výzva, a to s názvem *„Sepišme a přijměme covid-19 eliminační zákon!“* Důvodem byl neustále se zhoršující stav v počtu nakažených, hospitalizovaných a mrtvých v České republice.

Výzva vznikla nejen kvůli přetíženým nemocnicím, méně stabilní ekonomice či proto, že jsme se dostali na přední příčky v úmrtích ve sledovaných zemích téměř na celém světě, ale vznikla také díky velkému množství utrpení, které na všechny, kdo s covidem přišli do styku, dopadalo.

MeSES

Mezioborová skupina pro epidemické situace je apolitická, tedy politicky nestranná a nepodléhá politickým vlivům.

Skupina nepobírá za svou aktivitu a doporučení žádnou odměnu.

Inspirací pro vznik MeSES byly mezioborové vědecké skupiny působící v řadě jiných zemí, například „Scientific Advisory Board for Emergencies“ ve Velké

Británii nebo „Swiss National COVID-19 Science Task Force“ ve Švýcarsku.

A protože situace byla z pohledu vědců nejen v České republice opravdu vážná, vydala skupina MeSES silně diskutovaná prohlášení a stanoviska.

Do 18. května 2021 působila skupina MeSES jako odborný poradní orgán Ministerstva zdravotnictví České republiky. Poté, co se Minis-

terstvo zdravotnictví rozhodlo spolupraci se skupinou ukončit, funguje dále jako nezávislá skupina expertů.

Souhrnné analýzy dat demografických vědců přišli s výsledkem 40% nadúmrtí a 150 000 ztracených let života

40% nadúmrtí

Zmínka o článku *V říjnu je úmrtí o 40 procent více Čechů než normálně*. Diskuse o neškodnosti covidu je uzavřená vyšla na webu Iniciativy Sníh dne 3. prosince 2020.

Deník N publikoval na konci listopadu 2020 článek (určený pro předplatitele) se shrnutím o počtu zemřelých a statistikách Českého statistického úřadu o celkovém počtu úmrtí v České republice. Statistika byla zveřejněna se šestidenním zpožděním. První komplexnější přehled dat k úmrtím a nadúmrtím jsou tedy z 18. října 2020.

Výsledkem sledování bylo, že ke 42. týdnu roku 2020 zemřelo v Česku o 40 % lidí více, než činí dlouhodobý průměr. Diskuse o relativní neškodnosti covidu se tím pro odborníky ve směru

úmrtí uzavřela. Alfa, původně Britská varianta, nazvaná B.1.1.7, identifikována ve Spojeném království (UK) v září roku 2020, si především mezi staršími nepopíratelně vybírala velmi vysokou daň.

Rok 2020 shrnutí pro Česko

- zemřelo o 17 tis osob více než v předchozích obdobích
- naděje dožití poklesla mužům o 1 rok života, ženám o 0,7 roku (mužům ve věku 65 let o 1,1 roku a ženám o 0,8 roku)
- v souvislosti s onemocněním covid-19 bylo vykázáno 17 235 úmrtí, covid-19 jako základní příčina smrti byl určen u 10 539 úmrtí
- onemocnění covid-19 se stalo druhou nejčastější příčinou úmrtí (8 % ze všech úmrtí)

Pandemie SARS-CoV-2 zkrátila délku dožití v ČR

V souvislosti se statistikami týkajícími se nemoci covid-19 se vynořily různé spekulace a polopravdy vytvářející dojem, že počet úmrtí na tuto nemoc není zdaleka tak alarmující. Chybná interpretace dat bez zohlednění dalších faktorů a nedostatečná orientace v demografických ukazatelích dávala prostor zavádějícím výrokům, nahrávajícím argumentům těch, kteří dlouhodobě zlehčují vážnost dopadů pandemie SARS-CoV-2.

S autorem, redaktorem a moderátorem Čestmírem Strakatým v rozhovoru publikovaném v Reflexu s názvem *Úmrtnost v Česku roste nejvíc od 2. světové války*, doba dožití rekordně klesla, říká demografka Hulíková a vydaném dne 26. ledna 2021 *RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.* problematiku úmrtnosti objasňuje.

Ze sebraných dat vhodných pro výpočet zkrácení délky života vytvořily profesorka Dagmar Džurová s doktorkou Klárou Hulíkovou Tesárkovou statistiky, kde porovnávají počet zemřelých s předchozím obdobím

a porovnávají nadúmrtnost a podúmrtnost za sledované roky před epidemií. *Shrnutí statis-tických dat COVID a ČR do 47. týdne 2020* ze dne 2. ledna 2021 obsahuje další statistická data k 47. týdnu i s trajektorií onemocnění také pro Evropu a podrobně tato data v článku interpretují a vysvětlují. Vyčíslily tak ztrátu 103 tisíc let života do sklonku roku 2020.

„V Česku jsme si bohužel ověřili, že úskalí pandemie

jsou nad naše síly a za jejich nezvládnutí jsme zaplatili nejvyšší daň ze všech zemí světa!“ dodávají na závěr demografky.

I přes data, která jsme jako česká země získali a prezentovali, nebylo v silách vědců a jejich příznivců vysvětlit populaci, že pochopení celé situace dle dat, EBM a multidisciplinárního poradenství je klíčové.

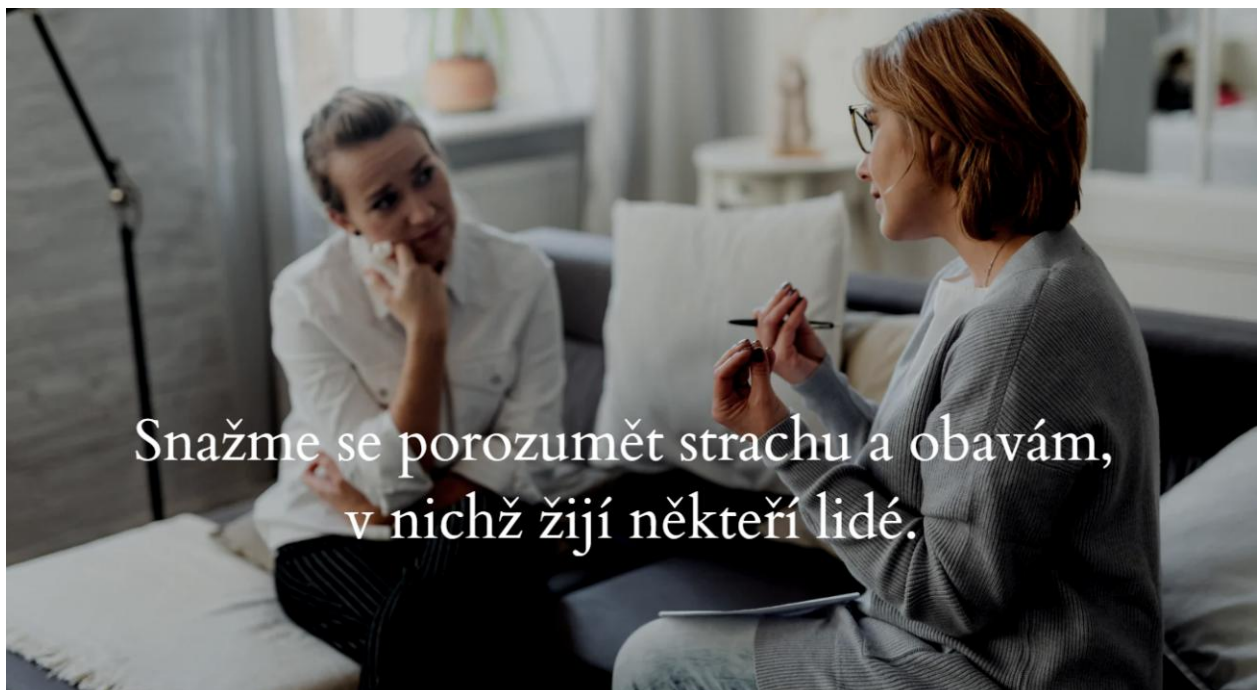
Ztracená léta života

Na téma 150 000 ztracených let života v Česku za rok 2020 vychází článek také například dne 11. února 2021 v Lidových novinách *Úmrtnost v Česku loni narostla podobně jako ve válečném roce 1945. Hůř dopadlo jen*

Polsko, říká demografka Dagmar Džúrová, na web se zmínka dostává 13. února 2021. **VĚDA PROTI COVID-19** dne 2. února 2021 publikovala článek *Kolik let života jsme ztratili v epidemii covid-19? Bylo to 149*

394 ztracených let života. V článku najdete odpověď třeba i na to, kolik let ztratí v průměru lidé dle pohlaví a věku.

Očkování začalo v lednu 2021.

Snažme se porozumět strachu a obavám,
v nichž žijí někteří lidé.

Snad téměř všichni se ptali: "A skončí to někdy?"

V článku inspirovaném Janem Trnkou *Z pandemie se dostaneme. Jen to znamená něco úplně jiného, než si chceme myslet* a zpracovaném Blankou Krčmářovou dne 16. února 2022 se predikuje, že přijdou nové vakcíny: jak proti původnímu viru, ale snáze připravené i v chudších zemích, tak snad takzvané pankoronavirové,

zaměřené nejen vůči covidu, ale i jeho širokému příbuzenstvu.

Je potřeba být trpělivý. I když je to těžké.

Péče, odvaha, obětavost, intelekt, ochota snést z obavy o zdraví druhých vlastní nepohodlí – to vše doslova zachra-

ňovalo a zachraňuje životy. Nejen na jednotkách intenzivní péče, kde zápas bere nejkonkrétnější obrysy, ale také v každodenních životech. Pokud člověk uvažuje, proč se uhlo-
dával nudou doma, mrzнул při čekání na test nebo překonával fóbii z jehel na očkování, měl by si uvědomit, že dost možná někoho nevědomky zachránil.

Psychika pracuje, i když se relativně nic neděje

Situace kolem covidu se na podzim 2021 ukázala jako varovná též z hlediska psychosociálního. Proto Mgr. Zuzana Masopustová, Ph.D. s členy Iniciativy Sníh zpracovala *Vyjádření k rostoucí agresivitě a násilným tendencím ve společnosti v době epidemie*. **My, členové Iniciativy Sníh, považujeme za naprosto nepřijatelné, aby bylo komukoliv vyhrožováno nebo byl fyzicky či slovně napadán ve svém zaměstnání a občanském životě. Osobní prostor i prostor výkonu povolání by měly být pro každého člověka v této zemi bezpečnými místy.**

Pandemie posledních dvou let se více či méně dotkla každého. Zatímco mnozí z nás mají možnost vytěsnit dopady pandemie na okraj svého života a vnímání, jiní tak učinit nemohou. Začněme prosím dávat hlas i těm, kteří se bě-

hem pandemie nemohou „dívat jinak“. Není jich málo, přesto jejich hlas zaznívá ve veřejném prostoru spíše zřídka. *Výzva médiím, politikům i občanům: Dejme hlas těm, kteří nemají možnost od pandemie odvracet zrak* k podpisu petice a k vyjádření podpory všem, kteří se s covidem setkávají či setkávali často, byla iniciována Iniciativou Sníh. Mají naši podporu. Zvládli to obdivuhodně!

Žádáme a žádali jsme média i politiky, aby ve svém působení mysleli na dopady svého jednání na vnímání pandemie. A aby při diskutování opatření brali v potaz i kvalitu života (well-being), tedy fyzického, duševního a sociálního zdraví všech občanů v naší zemi...

Hledejme, zavádějme a otevřeně komunikujme řešení v mezioborovém kontextu (tedy necht' řešení nepodléhají jen

návrhům politiků a lékařů, ale jsou vytvářena s pomocí epidemiologů, odborníků na veřejné zdraví, virologů, imunologů, molekulárních biologů a biochemiků, ekonomů, sociologů, psychologů, informatiků, etiků a filosofů, evolučních biologů, atd.).

Přijímejme řešení usilující dlouhodobě o co nejvyšší kvalitu života (well-being) a působící co nejmenší újmu (finanční či jinou) na úrovni státu, firem i jednotlivců.

Dezinformace na scéně

Kritické myšlení

Kritické myšlení, tedy posuzování objektivitu informací podle důkazů) je velmi důležitou vědomostní složkou každého jednotlivce, neboť pak může docházet k fatálním omylům například při interpretaci dat. Pokud dezinterpretuje data významný vládní činitel směrem k veřejnosti, je to obtížné poté zpětně vysvětlit. Vysvětlení se nedostane ke všem, kteří byli uvedeni v omyl, a tak se nepravdy šíří dál. Příklad lze nalézt v článku, kde se v lednu 2021 profesorka Dagmar Dzúrová a doktorka Klára Hulíková prostřednictvím rozhovorů pokoušely jednomu z představitelů vlády tezi vycházející z dat vysvětlit.

Z následujících událostí opět vyplynulo, že ne všichni jsou vzděláni ve všem a že potřebujeme interpretovat informace správnou objek-

tivní a kompetentní formou, která je důležitá nejen pro občany České republiky.

Jak diskutovat a argumentovat

Jelikož se s epidemií zvýšila i incidence dez- a misinformací, byl zveřejněn článek o konspiračních teoriích #ThinkBeforeSharing od UNESCO s názvem *Jak diskutovat a argumentovat*. Najdete v něm také české infografiky se srozumitelnými informacemi.

Fact-checking jako poslání Iniciativy Sníh

Protože epidemie vyvolala mnoho otázek, samozřejmě přišly dříve či později i odpovědi. Ne všechny odpovědi z dostupných zdrojů byly přesné, ne všechny byly pravdivé.

Dezinformace, hoaxy či předsudky a fámy nejsou

zrozené v době covidové pandemie. Nepravdivé či nepřesné informace jsou s námi již staletí a nejsou ve světě novinkou. Existuje nejméně jedna kvalitní publikace, která nepravdivá tvrzení dokáže uvést na pravou míru. Ve světě internetu, kdy lze mnohdy velmi těžko odlišit informace pravdivé od nepravdivých, je otázka rozpoznání lži od pravdy sřejší. Najdeme i osoby, nejčastěji influencers, kteří se tématům dezinformací a hoaxů věnují s pečlivostí kritického myslitele, jako je například Petr Ludwig (absolvent Fakulty informačních technologií Vysokého učení technického v Brně) a jeho video s MUDr. Petrem Smejkalem nebo Antonín Šlajch jako *Iluminátor*.

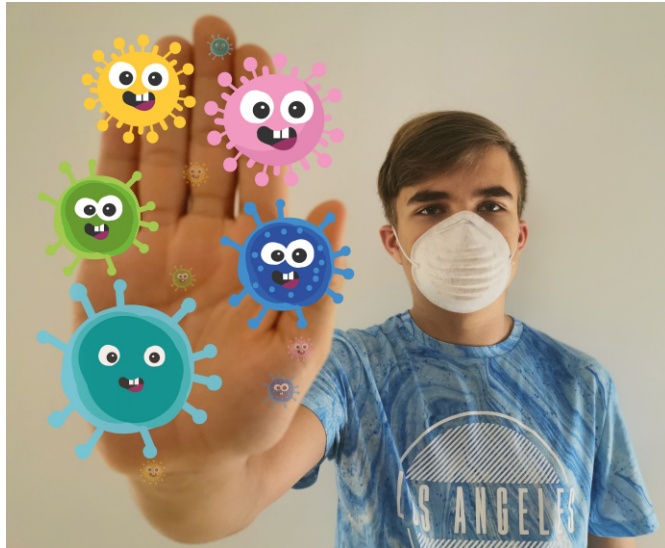
MUDr. Jaromír Šrámek pracující v Ústavu histologie a embryologie 1. LF UK a působící také jako předseda Českého klubu skeptiků Sysifos napsal dva důležité články, ve kterých odpovídá na otázky „Umírá se na covid-19, nebo s covidem-19?“ a „A co když někdo s covidem zemře při autonehodě?“, kde vysvětluje zápis příčin smrti do Listu o prohlídce zemřelého patologem, tedy také to, zda šlo o úmrtí NA covid či S covidem.

Protože je metodika harmonizována celosvětově, měly by se ve statistikách vycházejících z hlášení o úmrtí objevovat jen ty případy, kdy covid-19 přímo vedl ke smrti, nebo kdy zhoršil průběh základního onemocnění, které pak vedlo ke smrti.

Neměly by být hlášeny případy, kdy covid-19 neměl významný podíl na smrti nemocného. Naopak, pokud není v příslušné zemi implementován kód U072, nejsou touto cestou hlášena ani klinická podezření na covid-19.

V případě sledovaného onemocnění se informace o vyléčení či smrti sdělují i paralelně.

V článku *Odborníci vyprací nepravdivý text MUDr. Tomkové o očkování publikovaném 27. ledna 2021* odpovídají odborníci na otázky typu:

Já očkovaný, já přenašeč? Jaká je míra promořenosti? Jak dlouho nás očkování chrání?

Dnes je již odpověď také díky mutacím i očkování odlišná. Aktuální je otázka číslo 4: „To se budeme nechávat očkovat 3× ročně, pořád? Do konce našich dnů? Kdo toto bude platit? Komu to přinese profit?“ Dále v *odpovědích* najdete dotaz na škodlivost vakcín, na smrtnost covidu-19, na lék Isoprinosine, na mutace vs. očkování, sebevraždy atd. V článku najdete 20 odpovědí na 20 otázek.

Další častou otázkou mířící na Iniciativu Sníh byla otázka *Kochových postulátů*.

Zodpovězena byla 29. ledna 2021 MUDr. Gabrielou Krákorovou, Ph.D.

„Aférou“ byly i covidpasy

Jak se na celou problematiku dívají naši odborníci? „Až (!!!) bude očkování široce dostupné, pak považují ‚zelený pas‘ tak, jako jej zkoušejí teď v Izraeli, za morálně-politicky přijatelný, pokud ne vyloženě žádoucí (jako pobídka). Vůči cestovatelům to státy zavedou, protože právo na volné cestování po Zemi není,“ říká doc. JUDr. Filip Křepelka, Ph.D. z pohledu právníka. Pro Janu Feiglovou z Britských listů reagovali na otázku covidpasů také MUDr. Mgr. Ing. Petra Šedová, Ph.D., MUDr. Milan Kubek či Prof. MUDr. Pavel Ševčík, CSc., jenž pro Iniciativu Sníh například exkluzivně poskytl text na webové stránky *Svoboda a odpovědnost ve vypjatém čase*.

Šrámek J.:
Poznáte očkovaného pouhým pohledem?

Výzva organizace Sysifos vyšla například v Blesku.

Zůstal nám tu po nemoci covid-19 tzv. long covid?

Jak vážné ohrožení dlouhodobého zdraví a chodu ekonomiky long covid představuje? Co to je? Tak na to se ptají stále i samotní vědci a odborníci.

V této souvislosti jsou v poslední době skloňovány termíny jako

„Long Covid“,

„Long Haul Covid“

nebo

„PASC = Post-Acute Sequelae of COVID-19“.

Komplikace spojené s proděláním covidu-19 se dělí např. dle britské NICE na akutní infekci

(do 4 týdnů od začátku onemocnění), pokračující symptomatický covid (4–12 týdnů od onemocnění) a postcovidový syndrom (příznaky po 12. týdnu od onemocnění). Běžně používaný termín dlouhý covid (long covid) pak odpovídá obecně příznakům přetrvávajícím po akutní fázi. *Jak častý je postcovidový syndrom, jaké jsou projevy či jaké organizační problémy nám postcovidový syndrom přinese? Už nemusíme jen doufat, že po proočkování značné části naší populace a získání imunity po proděláním covidu-19 u dalších desítek procent*

obyvatel přestane akutní fáze pandemie zahlcovat zdravotní systém.

Česká republika patřila k datu vydání článku, tedy k 15. dubnu 2021 mezi země s největším negativním dopadem na světě, a to jak z hlediska frekvence výskytu nákazy, tak i z hlediska intenzity úmrtnosti. Zatím je hlavní starostí našeho zdravotnictví zvládnutí akutní fáze onemocnění, ale brzy přijde doba, kdy se vynoří skrytý lehdovec, kterým budou dlouhodobější následky nákazy.

Konference České lékařské komory na téma Dlouhý covid

Na konferenci České lékařské komory o nemoci covid-19 se dne 17. září 2022 o long covidu také mluvilo.

Témata konference:

dopady epidemie nemoci covid-19 na Českou republiku s mezinárodním srovnáním, účinnost protiepidemických opatření, současná diagnostická a léčebná doporučení,

očkování – jeho bezpečnost a účinnost.

V textu najdete i rozhovory pro ČT s přednášejícími. Covid-19 vede u části lidí k následkům trvajícím minimálně několik měsíců. Únava, ponámahová nevolnost, či „brain fog“ jsou jedny z nejčastějších přetrvávajících příznaků, a to i u pacientů s lehkým průběhem nemoci. U pacientů

s dlouhotrvajícími následky covidu je podstatné zvažovat diagnózu myalgické encefalomyelitidy/syndromu chronické únavy (ME/CFS). I když lze čekat u většiny osob s přetrvávajícími příznaky plné či částečné uzdravení, existuje riziko dlouhodobé invalidity části pacientů, na které by se Česká republika měla připravit.

Stanovisko Společnosti infekčního lékařství

České lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně vydala *Odborné stanovisko Společnosti infekčního lékařství (SIL) ČLS JEP*, 13. dubna 2021 popisující doporučené postupy pro následnou péči pro pacienty po covidu-19. Hlavní body dokumentu shrnujeme v článku.

Tiskový brífink Science Media Center, 8. 2. 2022

Tiskový brífink vědců: Long Covid – termín, nálezy, léčba odpovídal na otázky ohledně termínů, výsledků, nálezů či léčby. Hovořili prof. Dr. Onur Boyman, ředitel oddělení imunologie Univerzitní nemocnice v Curychu, Prof. Dr. Paul Lingor, vedoucí lékař neurologického oddělení a vedoucí speciální ambulance pro onemocnění motorického neuronu Klinikum rechts der Isar Technické univerzity v Mnichově, Prof. Dr. Carmen Scheibenbogenová, vedoucí ambulance

pro imunodeficienci v Institutu lékařské imunologie a vedoucí Centra pro únavu Charité – Universitätsmedizin Berlin, Prof. Dr. Philipp Wild, vedoucí oddělení klinické epidemiologie a vedoucí studie Gutenberg-COVID-19 z Univerzitního lékařského centra v Mohuči.

Úvodní slova moderátora Philippa Jacobse: „...V prosinci 2019 se covid-19 skutečně celosvětově projevil jako akutní respirační onemocnění. Dnes je však také známo, že infekce způsobená koronavirem může přinést dlouhodobé, možná i chronické postižení. Long covid nebo v závislosti na definici také postcovidový syndrom, terminologii se jistě budeme věnovat znovu za chvíli. ...“

„Setkáváme se hlavně s pacienty, kteří nás kontaktovali a kteří trpí přetrvávající silnou únavou a sníženou výkonností po proděláním infekce covid-19. Pozorovací studii jsme zahájili v létě 2020 a pacienty sledujeme již rok a půl.“

Dozvěděli jsme se, že někteří mladší pacienti, tedy ti, kteří u nás nebyli hospitalizováni, jsou trvale a těžce nemocní a hlavními potížemi jsou těžká únava, tedy chorobné vyčerpání, velmi často bolesti – bolesti hlavy, bolesti svalů, kognitivní poruchy a výrazná nesnášenlivost stresu.

Mnoho lidí také uvádí, že když se snaží obnovit každodenní aktivity, často dochází k nárůstu všech příznaků a že mnozí jsou v důsledku toho opravdu nemocní a jsou také výrazně omezení nebo neschopni pracovat.

Dozvěděli jsme se také, že někteří z těchto lidí mají plnohodnotný chronický únavový syndrom, zkráceně ME/CFS, který známe i po jiných infekcích. A vidíme, že během této doby se stav pacientů také příliš nezlepšil,“ řekla Carmen Scheibenbogenová.

„Domnívám se, že long covid představuje značnou zátěž pro zdravý obyvatelstva. Pozitivní na pandemii je, jak řekl pan Boyman, že zejména pro pacienty s ME/CFS se snad podnítl výzkum a snad se tam najdou řešení. A já mohu jen souhlasit s tím, co bylo řečeno: Nejenže se příznaky objevují u lidí, kteří infekci neprodělali, ale i další nemoci, kardiovaskulární onemocnění, rakovina a další onemocnění, kterých jsme si během pandemie všimli mnohem méně – to bude mít také dopad na zdraví populace. Takže v pravém slova smyslu dvojí zátěž. Na jedné straně jsou tu důsledky infekce, které nás postihnou, a na druhé straně jsou tu dopady samotné pandemie na celkové zdraví populace. To bude v příštích letech velmi důležitý problém,“ řekl na závěr Philipp Wild.

Další vlna a promořování jako novotvar doby covidové

V létě 2021, kdy byl vir slabý a lidé odhodili roušky, se začaly opět ozývat názory podporující či ospravedlňující strategii boje proti covidu-19 skrze přirozenou imunizaci, tedy tzv. „promoření“. Některé z těchto názorů zaznívají i od vlivných či vážených lidí. Jelikož je strategie promořením celosvětově brána za chybný přístup, považujeme za důležité toto zásadní téma opět připomenout a alespoň stručně vysvětlit, proč WHO, EMA, mnoho dalších organizací a tisíce vědců na celém světě tuto zhoubnou a neetickou cestu odsuzují.

Proč je strategie promořením špatně?

Při strategii řízeného promo-

ření jsou nevyhnutelné obrovské ztráty na zdraví a na životech. Idea pouhé ochrany rizikových skupin je sama o sobě neproveditelná a nikdy nikdo nenavrhl, jak ji konkrétně a funkčně zavést. Zatím nevíme, jak dlouho trvá přirozená imunita po proděláním nemoci, ale víme, že u mnoha lidí se postupně vytrácí.

Řízené promoření nedává smysl obzvláště od doby, kdy bylo zřejmé, že se podaří vyvinout účinné vakcíny. Čím více lidí máme v populaci nakažených, tím více nových variant viru bude vznikat – a zvyšuje se riziko, že vzniknou varianty, které budou obcházet předchozí imunitu (přirozenou či z očkování). Exponenciální povaha šíření viru

způsobuje, že je nejlevnější a nejefektivnější zasáhnout co nejdříve – preventivními a cílenými opatřeními.

Obětujeme životy, ale zachráníme ekonomiku?

Někteří lidé se domnívají, že oddalováním preventivních opatření či později lockdownu sice obětují některé životy, ale pomohou ekonomice. Bohužel se ukazuje, že tato dichotomie mezi životy a ekonomikou je falešná. Země, kterým se podařilo ochránit životy, si vedly lépe i z hlediska ekonomiky. K podobným závěrům dochází i autoři analýz epidemiologických a ekonomických dat z 25 zemí a 10 amerických států.

Děkujeme za Váš zájem.

Pokud máte ke Zpravodaji zpětnou vazbu, rádi jí uvidíme v našem e-mailu: info@iniciativa-snih.cz

Zodpovědná osoba: Jana Kulhánková

Redakční tým Iniciativy Sníh: Lenka Goldšmídová, Pavel Řezníček, Pavel Vachtl